

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an. 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor :
Pentru publicațiunile oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

PARTEA OFICIOASĂ.

Nr. 106. Pres. ex 1892.

Nicolae

din îndurarea lui Dumnezeu Episcopul bisericii ortodoxe răsăritene în Eparchia Caransebeșului.

Iubitului nostru cler și popor și onorațiilor deputați la sinodul eparchiei noastre.

Pe baza dispusețiunilor §§-lor 89. și 90. din statutul organic, convocăm prin aceasta sinodul ordinar al diecesei noastre a Caransebeșului la biserica catedrală din orașul Caransebeș pe Duminica Tomei, adică pe ziua de 4. Aprile cal. vechiu a. c. la 9 oare antemeridiane, în care ziua îndată după săvârșirea santei liturgii, și invocarea sântului Duh va urma deschiderea sinodului.

De aceea invităm pe toți onorabilii deputați ai sinodului eparchial, periodul al VIII. sesiunea a 3-a, ca în susamintita ziua la ora defiptă să se afle în Caransebeș, ca așa sinodul conform regulamentului afacerilor interne să-și poată începe activitatea sa.

Împărtășind și de astădată binecuvântarea Noastră arhierască, sîm

Al tuturor

Caransebeș, în 20. Martie 1893.

voitoriu de tot binele

Nicolae Popea, m. p.
Episcop.

PARTEA NEOFICIOASĂ.

Cristos a murit*).

Învierea lui Cristos e corona tuturor minunilor, ce dovedesc originea sa și a misiunii sale dumnezeesci, precum și originea divină a religiei creștine. Pe această minune se razimă — precum zice apostolul Pavel I. Cor. 15, 14 — toată credința creștină. Chiar contrarii religiei creștine recunosc, că baza creștinismului este învierea lui Cristos și de aceea își îndreaptă toate atacurile lor în contra acesteia, spre a-i clătina adevărul istoric.

Unii dintre acești *contrari* ai bisericii creștine susțin, că Isus *nu a murit* în faptă, ci moartea lui a fost numai un somn adînc, un leșin mare, o moarte părută. Din aceasta moarte părută Isus s'a desceptat numai și aderenții lui superstițioși, cari în faptă l'au ținut mort, bucurându-se preste măsură de arătarea lui între ei au lătit și predicat învierea cu un zel ne mai pomenit de mare. *Alți contrari* ai creștinismului recunosc, că Isus a murit, dar nu cred în învierea lui, ci o combat din toate puterile. Sunt în fine și *contrari* — mai puțini periculoși — de aceia, cari nu se ocupă amănunțit nici cu moartea nici cu învierea lui Cristos, ci neagă simplu adevărul istoric al acestor evenimente, pe cari le consideră de mituri, povești, visiuni etc.

Noi, acum, ne vom ocupa cu *contrarii* morții lui Cristos și vom dovedi, în contra lor, cumcă *Cristos în faptă a murit*.

Moartea reală a lui Isus Cristos este constatată

*) După A. Comoroșan, Macarie (trad. rom. de G. Timuș) și Dr. P. Hake.

pe lângă unele mărturii demne de toată credința și prin anumite împrejurări, ce au petrecut-o, încât nu mai lasă nici o îndoială despre adevărul ei istoric.

I. Mărturiile, cari vorbesc pentru moartea reală a lui Isus, sunt:

1. *Toți evangeliștii* în scrierile lor și *apostolii* în epistoalele și cuvântările lor vorbesc cu atâta convingere despre moartea lui Isus, încât a trage la îndoială această convingere însemnă a nega tot, ce nu vezi cu ochii și auzi cu urechile.

2. Cristos, împreună cu cei doi tâlhari, a fost restignit Vineri. Dar fiindcă Sâmbătă, a doua zi, picară pașcile Jidovilor, aceștia au rugat pe Pilat să facă tot posibilul, ca atât Isus, cât și tâlharii să fie omorâți, ca să nu se chinue pe cruci în o așa zi mare, cum sunt pașcile, deci i-au zis, că să li se sdrobească fluierile, — un lucru, care aduce moarte sigură. Pilat a împlinit rugarea Jidovilor dând poruncă ostașilor săi să o împlinească. Ostașii merg la cei restigniți, sfârmă fluierile la cei doi tâlhari, a-le lui Cristos însă nu, crezându-l mort. Cu toate acestea, ca să nu fie înșelați în această credință a lor, strâpung cu o suliță coasta lui (Ioan 19. 31—34). ~~Din cele zise se vede, că ostașii romani încă sunt~~ măriurie puternică pentru moartea lui Isus.

3. Anzind de moartea lui Isus, Iosif din Arimateia a mers la Pilat și a cerut corpul aceluia să-l înmormenteze, ca să nu fie espus bățjocurii tocmai pe ziua de pasci. Pilat, ca să se convingă de moartea lui Isus, chiamă sutașul său și îl întreabă dacă e adevărat, că acela a murit. *Sutașul declară, că Isus e mort.* Declarațiunea aceasta *oficioasă* a sutașului este de mare însemnătate. Cumcă sutașul sub mare responsabilitate trebuie să informeze pe guvernor despre adevărul celor împărtășite, se vede din împrejurarea, că pe Pilat, deși se mira-se, că Isus a murit așa de curând, totuș cuvintele sutașului îl conving întru atâta, încât se decide a da corpul mort lui Iosif, — un lucru, ce nu l-ar fi făcut, dacă i-ar fi trecut prin minte numai, că Isus putea să nu fie murit. Și eată de ce nu l-ar fi făcut: Pilat a decretat restignirea lui Isus la provocarea furioasă a Jidovilor, care îl amenințau, că-l vor pîri ca inamic al împăratului, dacă nu va condamna la moarte pe Isus. Oare ar fi cutezat Pilat, stând astfel lucrurile, a da pe Isus învătăcelului său Iosif, dacă nu ar fi fost deplin convins despre moartea faptică a aceluia? Eată alte doană mărturii puter-

nice în defavorul contrarilor morții lui Isus: *sutașul lui Pilat și Pilat însuși!*

3. Corpul lui Isus s'a luat de pe cruce nu pe ascuns și noaptea, ci în presara pascilor, în public, în fața ostașilor romani și a unei mari mulțimi de Jidovi, cari s'au adunat în Ierusalim spre a serba acolo Pascile, și înaintea Fariseilor și Cărturarilor, cari erau interesați pentru faplica moarte alui Isus. Oare ar fi lăsat ostașii pe Isus în mâinile amicilor lui, oare ar fi tăcut Jidovii, cari au umblat 3 ani de zile, ca să ucidă pe Cristos, dacă Isus nu ar fi fost mort?

4. Iosif capătă corpul lui Isus. El împreună cu Nicodim imbalzamează și îngroapă acest corp într'un mormânt scobit în peatră. Aceasta de bună sama n'ar fi făcut ei, învătăceii lui Isus, dacă n'ar fi fost deplin convinși despre moartea lui, căci în cas contrariu în loc de a-l scăpa de bățjocura, la care ar fi fost espus rămânând de pasci pe cruce, i-ar fi causat un reu și mai mare, adecă moartea cea înfioratoare în mormânt.

5. Cărturarii și Fariseii fiind perfect convinși despre moartea lui Isus și aducându-și aminte de cuvintele lui, că *a treia zi earăș va învia* (Mat. 27. 63); au sigilat mormântul și au pus ostași, paza; la mormânt, ca nu cumva învătăceii lui Cristos să vină și să-i fure corpul și apoi să zică, că a înviat. Teama aceasta, numai fiind Isus mort, are înțeles.

6. Moartea lui Isus o constatează și toți Jidovii și polemicii învierii lui, cari susțin, că Cristos în faptă a murit, dar nu a mai înviat.

Puține evenimente istorice au atâtea dovezi despre faplica lor întâmplare! Și apoi se mai poate cineva îndoi, dacă au murit sau nu Cristos!

II. Realitatea morții lui Isus o dovedesc și anumite *împrejurări*, ce au premers și însoțit aceasta moarte. Așa

1. *Durerile lui interne*, cari au ținut cam 20 oare. Aici amintim *frica morții*, care i-a scos sudori de sânge în muntele olivilor (Luc. 22, 24); apoi *amărăciunile și sbuciumările sufletesci*, ce le-a avut Isus, când Iuda l-a tradat, ear apostolii și învătăceii lui s'au lăpădat de el; când a fost predat turbaților săi inimici și bățjocorit de cei mai rei servitori; când a fost pîrit de poporul său, luat peste picior și judecat la moarte de Pilat; bățjocorit pe cruce și părăsit — precum se simția — de Dzeu chiar. Toate astea — o mare de sbuciumări

sufletesci (Ier. 2. 13) — să le fie suferit el, care avea o inimă atât de nobilă, fără urmări triste?!

2. *Suferințele lui corporale.* După obiceiul roman acela, care era osândit la pedepse corporale, se bătea pe spate. Osânditul se lega de un pociump mic astfel, că spatele încovoiate și întinse se poată primi și simți bine loviturile. Spatele lui goale se băteau cu nuele sau sbiciuri de pele cu mai multe plesne, ce aveau la capete noduri sau chiar bucăți de plumb atât de fără milă, încât cel osândit la astă pedeapsă de multe ori își da sufletul în decursul bătăilor. Cumcă Isus nu a aflat milă la cei ce îl băteau e de prisos a mai spune, căci jidovii vor fi grijind, ca să-și verse tot focul asupra lui Isus, dar chiar și soldații nu vor fi lăsat nerăsunată onoarea lor romană-militară, ce li se părea defăimată prin aceea, că Isus se numea rege. Dovadă despre asta este încoronarea lui Isus cu cununa de spini și îmbrăcarea în haina mohorită ce i au făcut'o soldații fără să li se poruncească. În urma acestor maltratări Isus slăbise atât de mult, încât a căzut sub crucea, ce i-au dat'o s'o ducă până la locul restignirii. Acestea toate se nu fie apropiat pe Isus de capetul vieții sale?

3. *Perdere de sânge, ce ia căsunat'o* — trecând cu vederea ranele bătăii — cununa cu spini, baterea piroanelor în mâni și picioare, greutatea corpului, care a făcut, că aceste rane se se mărească și sângele se curgă într'una. Atâta pierdere de sânge trebuia se apropie moartea.

4. *Împungerea cu sulița.* Din rana făcută cu sulița a curs sânge și apă. Această împrejurare dovedește, că Isus a trebuit se fie mort, pentru că sângele a început să se descompună din părțile sale constitutive (*serum și placenta*). Dealtmintrelea, după mărturia medicilor, la aceia, cari mor în spaimă și fiori, învelișul inimei (pericardiul) se umple cu sânge apăsător. Curgând din rana lui Cristos deci astfel de sânge, urmează, că ostașul îi strapunse inima, de care strapunșetură trebuia nesmintit să urmeze moarte chiar și atunci, dacă Isus încă nu ar fi fost mort, ci numai leșinat¹⁾. Că împunșutura asta a fost adencă se poate vede din împrejurarea, că Toma a putut pune mâna în rană (Ion 20, 27). Cu privire la această împungere mai observam, că la Români era obiceiul, că cei restignii (restignirea era la români, cea mai aspră pedeapsă de moarte) precum și gladiatorii căzuți se se împungă cu sulița, ca la cas de nu's morți se moară înainte de a se înmormânta.

¹⁾ *Onciul*: Archeologia bibl. Cern. 1884. pag. 284.

5. *Imbalsamarea și înmormântarea.* În vechiului Isus, vrând să-l înmormenteze, iau înveluit corpul dela cap până la picioare, după obiceiul evreilor, cu fașii, între cari au pus ca la 100 litre mirt și aloë (Ioan 19. 39). Această înfășurare a trebuit să omoară pe Isus, dacă nu ar fi fost deja mort, pentru că smirna, o substanță reșinoasă lipindu-se de corp l-a nădușit și aceasta cu atât mai vartos, că era îngropat într'un mormânt bine închis.

6. *Răguroșitatea,* cu care trebuia să se implinească porunca unei legi la Români, apoi *grija* cărturarilor și fariseilor, ca se scape de Isus pentru totdeauna, încă vorbesc pentru sigura moarte a lui Isus.

După toate cele zise cu siguranță urmează, că contrarii morții lui Isus sunt combătuți, cu atât mai vartos, că ei s'au ivit numai în timpul mai nou, cam dela secolul XVIII încoace.

Istoria bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria dela „unire“ până la anul 1810.

(Urmare).

Mai aflăm că Nagyszégi ar fi scris din inemsoare 2 epistoale adresate judei regesc din Sibiu în 5 și 9 Noemvrie 1701.

În cea dintâiu defaimă pe episcop și recomandă împăratului să denumească alt episcop.

În epistoala a doua declară, că generalul Rabin va fi silit să deie episcopului soldați, ca să-l apere de Români și chiar generalul să se păzească bine de Români mai ales în călătoriile sale prin păduri și drumuri periculoase.¹⁾

Pe timpul acela a venit în Transilvania și Dositeiu patriarhul Ierusalimului, — care a fost dat lui Atanasiu la hirotonire o instrucțiune în mai multe puncte, îndemnându-l să rămână constant în religiunea ortodoxă, — și prin multe sfaturi a întărit poporul român în legea strămoșască. În urma sfatului lui Dositeiu ar fi rămas Români din

¹⁾ Barițiu: Părți alese din ist. Tr. I. pag. 222. Pentru aceste epistoale îl numește D-l Barițiu pe Nagyszégi „om corupt și deșchiat“ „căruia îi lipsea o doagă“. Nu știm din ce motive îi atribue D-l Barițiu lui Nagyszégi aceste epitete, căci el avea tot dreptul, dacă cerea, ca împăratul să denumească alt episcop și dacă amenința, că poporul se va rescula contra episcopului și a generalului. Ne putem închipui cât de infuriat a putut fi poporul văzându-se despoiat de cel mai scump tezaur al său, de legea strămoșască, numai pentru ambiția episcopului și de dragul iesuiților, cari sperau a-și înmulți în modul acesta numărul și a câștiga drepturi în Transilvania. Oare catolicii, cei atât de „toleranți“ cum s'au purtat față cu protestantismul? Oare nu catolicii aduseră legi în dietă ca protestanții să fie arși, ear averile lor confiscate?... Oare nu s'a purtat chiar rebel pentru religiune?

țara Bârsei atât de statornici în religiunea ortodoxă. Dar Dositeiu nu a rămas mult timp în Transilvania, căci văzând Atanasiu încurcătura, în care îl adusese Dositeiu, îi scrie să părăsească țara, apoi a venit și dela împăratul poruncă, că Dositeiu să fie scos din țară, în urma căreia a trecut în țara românească.¹⁾

Mare apărătoriu al ortodoxiei și contrariu al episcopului Atanasiu a fost și Dositeiu Circa,²⁾ născut în satul Gambuț comitatul Belgradului de jos. Despre Circa se zice că a fost episcop hirotonit în țara românească și a hirotonit mulți preoți în Transilvania.³⁾

În privința activității lui Circa se cam deosebesc istoricii.

Unii susțin⁴⁾, că el a combătut unirea încă pe timpul lui Atanasiu ajutat fiind de protestanți, mai apoi a fost prins și arestat de episcopul Atanasiu, dar eliberat cu ajutorul protestanților a devenit preot calvin în comitatul Hunedoarei.

Alții susțin⁵⁾ că Circa s'ar fi hirotonit după moartea lui Atanasiu de episcop în țara românească și întorcându-se în Transilvania a hirotonit mai mulți preoți pentru poporul ortodox. Ajungând în scaunul episcopesc unit Pataki, a hirotonit de a doua oară pe toți preoții hirotoniți de Circa din cauza, că hirotonirea nu ar fi fost valabilă, ear Circa văzându-se delăturat a trecut la unire și a devenit episcop unit în diecesa Maramureșului.

Ori cum ar fi, trebuie să recunoaștem, că Circa are merite pentru ortodoxie, căci el a întărit și îmbărbătat mult pe Români, ca să rămână în legea ortodoxă, cu toate că el, fiind slab de înger, și-a părăsit religiunea, pentru care era la început atât de însuflețit; pe altă parte însă trebuie să ne mirăm de fapta episcopului Pataki, carele hirotonese de a doua oară pe preoții hirotoniți de Circa, cari de sigur au fost hirotoniți după ritul oriental și pentru poporul ortodox. Dar și de aici putem cunoaște toleranța religioasă și mijloacele de atunci, prin cari se propaga unirea.

Furiei de persecuțiune și asupra religioasă i-se puse stavilă prin reșcoala lui Francisc Rákoczy (1703—1711). În decursul acestei reșcoli erau toate organele statului ocupate cu suprimarea ei și deci nu mai gândea nimene la proselitismul

religios. Românii amărâți până la suflet de asupririle guvernului din Viena și ale partidei catolice se aruncă în valurile revoluțiunii și luptă în rândurile revoluționarilor. O parte dintre Români lupta între *labonți* (miliția împărătească), ear altă parte între *curuși* (revoluționarii); între acești aflăm pe conducătorii: Vasile Negru, Dragul, Balica, Bucur Câmpianu și Gavril Nagyszegi,¹⁾ care fu bătut la anul 1701 de generalul baron Tige, apoi prins și aruncat în temnița din Sibiu.

Se mai amintesc de unii²⁾, că în reșcoala lui Rákoczy ar fi luptat câte șapte comandanți români de o parte și de alta, cari își organizaseră ei înșiși batalioane dintre Români.

Nici iesuiții nu se puteau ocupa în restimpul acesta cu persecuțiunile religioase fiind ei singuri persecutați de curuși, cari erau toți acatolici, mai ales protestanți și Români ortodoxi.

Nu numai reșcoala lui Rákoczy i-a împedat pe catolici în calea lor, ci au venit și alte momente însemnate, adică moartea lui Leopold I. (1705) și a primatului Collonics (1707), cari erau stâlpii catolicismului, și numai energiei și activității lor au să li mulțamească catolicii, că au putut ajunge la un număr și la o putere atât de mare în Transilvania.

După moartea lui Leopold I a început să slăbească partida catolicilor, dar numai pe un timp, pentru a se redica mai târziu cu atât mai mare. Următorul lui Leopold I a fost fiul seu Iosif (1705—1711).³⁾

Acesta a fost crescut de mama sa Eleonora, care îi dete o educațiune foarte bună, ceea ce se vede și din activitatea sa pe toate terenele. Crescut în principii liberale, era mare contrar al iesuiților și nu încuraja, nici da mână de ajutor catolicilor contra acatolicilor, ci condus de simțul de dreptate, căuta să susțină în stat și biserică pacea.⁴⁾ El scoate din Burg pe toți iesuiții și dă mari concesiuni protestanților din Ungaria și Boemia, ba restituie protestanților din Silezia 120 biserici, pe cari le ocupaseră iesuiții cu forța. Lucru natural, că direcțiunea apucată de Iosif I nu convenia deloc catolicilor și mai ales iesuiții îi erau mai mari contrari.

Iosif I moare în 17 April 1711⁵⁾ fiind încă foarte tîner.

¹⁾ Șincai op. cit. tom. III, 197—198.

²⁾ Hurmuzachi op. cit. II pag. 63 și Barițiu op. cit. pag. 226: aici se află numele „Ioan“ în loc de Dositeiu.

³⁾ P. Maior op. cit. pag. 91;

⁴⁾ Hurmuzachi op. cit. pag. 63, Barițiu op. cit. pag. 226.

⁵⁾ P. Maior op. cit. pag. 91, Hîntz op. cit. pag. 41.

¹⁾ Hurmuzachi op. cit. II. pag. 87.

²⁾ Barițiu op. cit. pag. 226.

³⁾ Hurmuzachi op. cit. II pag. 87.

⁴⁾ Barițiu op. cit. pag. 235;

⁵⁾ Tot acolo pag. 236.

Dar valurile unirei pornite cu mare repejune trag după sine, și în acest timp liber de persecuțiuni religioase, mulți fii ai bisericii orientale; așa aflăm că în 20 Iulie 1711 subscriu și boerii din țara Oltului unirea cu biserica Romei, cam 411 la număr, întărind actul de unire cu suhscrierea și pecetea lor.¹⁾

Abia în Aprilie 1711 se mai potoli revoluțiunea lui Rákoczy și în 26 Mai se încheie pacea între revoluționari și casa domnitoare sub anumite condițiuni²⁾; între cari merită mai multă atențiune punctul al treilea. În acest punct se confirmă libertatea religiunilor recepte, dar aceasta condițiune nu a fost implinită, căci după moartea lui Iosif urmează ca domnitor Carol VI., un protector mare al catolicismului, sub a cărui domnie au ajuns catolicii la putere absolută în Transilvania, nu numai asupra Românilor ci și asupra protestanților. Ei dispun în mod absolut în biserica protestanților; așa curmă ei prin decretul din 7 Ianuarie 1731 ori ce salariu sau ajutor de stat pentru preoții reformați.

Tot atunci se demândă, ca cei necatolici să țină sărbătorile catolicilor și să nu lucreze în acele. Protopopii catolici visitau și esaminau pe preoții protestanți și toate cauzele matrimoniale ale protestanților au fost supuse episcopilor catolici spre revizuire.

Catolicii merg însă până acolo cu intoleranța religioasă față de protestanți, încât se amestecă și în afacerile școlare, așa opresc ei protestanților prin un edict în 20 Octomvrie 1734 înființarea școalelor superioare.³⁾

Ne putem face închipuire despre suferințele Românilor — chiar și a celor uniți⁴⁾ — între astfel de împrejurări.

Petru Ionescu.

(Va urma.)

Schițe din Istoria literaturii române.

Text făcut de prof. E. Hodoș pentru tinerimea Institutului pedagogic și teologic din Caransebeș.

(Continuare)

În legenda *Ana Doamna* se arată, cum aceasta vitează Doamnă ucide pe Ghirai Mirza Tatarul, care o răpise din palat dimpreună cu pruncul iei.

¹⁾ Șincai op. cit. tom III pag. 231. Actul subscris de boerii din țara Oltului se află — precum ne spune Șincai — în colecțiunea lui Hevenesi.

²⁾ Vezi condițiunile la Baritiu op. cit. I. pag. 237.

³⁾ Baritiu op. cit. I. pag. 293.

⁴⁾ Hurmuzachi op. cit. II. pag. 94.

În *Pohod na Sybir* ie zugrăvită nenorocirea unor Poloni condamnați de Țar: O grămadă de oameni naintează pe un câmp acoperit de zăpadă, bătuți de vânt și de cnuta muscălească. Ceata în-cunjurată de Cazaci, se oprește în mijlocul pustiului, se așază flămândă și aproape înghețată pe ninsoare, și adoarme îndată. În vremea aceasta ninge, ninge mereu, și oamenii însfârșit dispar cu totul, îngropați în zăpadă.

Legenda Rândunicăi și *Legenda Ciocârliei* ne povestesc, pe bază populară, despre două fete de împărat, cum amândouă se prefac în paseri. — Lia, din legenda Ciocârliei, ieste astfel descrisă:

*Decând ierau ca earba anticii codri deși,
Și mici ca mușinoae Carpații urieși,
Și văile profunde și latele vilcele
Ca pe o apă lină ușoare văturele;*

*5 Decând în lume lupii ierau păstori de oi,
Și urșii cu cimpoae mânau cirezi de boi . . .
N'a fost copilă 'n viață mai dulce, mai aleasă,
Decât frumoasa Lia, fecioară 'mpărăteasă!*

În legenda *Dan Căpitan de plai Alecsandri* prezintă un tablou din trecutul Moldovei, când Tatarii năvăleau și făceau părjol în țările românești. Eroii acestei poezii epice sunt Dan și Ursan, cari dau război și tae o mulțime de Tatarî; dar o săgeată străpunge în piept pe Ursan și-l prăbușește de pe cal. Dan nu-ș părăsește prietinel și se pune să-l apere. Un vifor nou de săgeți îl culcă și pe Dan la pământ. Acum se ivește Fulga, eroica fată a lui Ursan, și ridică pe tatăl său din grămadă și dispore cu iel, pecând de pe dealuri tocmai se aruncă arcașii din Orhei, și risipesc pe Tatarî. Ghirai, hanul Tatarilor, umilit trece Nistrul luând ca pradă pe rănitul Dan. Hanul vrea să condamne la moarte pe Dan; însă când vede, că acesta nu se teme de moarte, i zice că-l va ierta, dacă se va lăpăda de legea creștinească. Dan refuză și-l roagă pe Ghirai, ca să-l lase în ora morții să mai sărute odată pământul țării sale. Ghirai se învoește, bătrânul Dan pleacă, își face cruce, sărută pământul patriei, apoi se întoarce la Hanul, intră în cort, ie palid, șovăește și cade mort. — Alecsandri descrie în mod caracteristic figura lui Dan, ca și a lui Ursan; cel dintâi ieste om deschis și mai vorbăreț, al doilea ie scurt la grai și aspru; dar amândoi își iubesc țara și pentru ea se jertfesc cu dragă inimă. Dan ține cu tărie la legea lui, ie gata să-ș dee viața pentru prietinel său; eară Ursan, omul închis, nu-ș poate ascunde iubirea adâncă și îngrijirea sa pentru Fulga, fica lui, pe care n'o lasă ca să-l însotească la luptă. Hanul Ghirai, însfârșit, dupăce a cunos-

cut firea eroică și de omenie a lui Dan, atât de mult cinstește pe bătrânul viteaz, încât cu mâna lui desface lanțul, în care era strâns robul și-l lasă ca să treacă în Moldova, zicându-i: „Tată, ia *calul meu*, și du-te.“

Eată și câteva versuri, ca proba din Dan Căpitan de plai: Dan aude că Tatarii dau foc și aprind satele românești; iel pornește o lungă cale, ajunge la casa lui Ursan; poetul scrie despre sosire astfel:

*Drumețul intră, zice: „Bine-am găsit, Ursane!“
Un aspru glas răspunde: „Bine-ai venit, moș Dane!
Ce vânt te-aduse-aice?“ — „Vânt rău și de jălire,
Ne calc păgânii, frate, și țara-i la peire!“*

5 *Ursan tresare, geme, s'aprinde 'n gândul seu.*

*Dan zice: „De pe munte venit-am să te ieu,
Să mergem.“ — „Da! să mergem!“ adaugă Ursan,
Și mult cu drag privește grozavu-i buzdugan.
Apoi un corn apucă și buciună în vânt,*

10 *Deodată se aude un tropot pe pământ,*

Un tropot de copite, potop rotopitor!

Sunt armăsarii din herghelia lui Ursan, ear în urma lor vine călare pe-un fugar alb Fulga și se oprese în fața lui Ursan, la a cărui poruncă Fulga prinde cu lațul pe unul din cei mai sălbatici dintre fugari, pe care Ursan îl incalcă și pornește împreună cu Dan la luptă. Fulga vrea să plece și dânsa cu iei. Ursan i spune să rămână acasă, și să-i păzască averea.

Descrierea luptei cu Tatarii ieste următoarea:

*Ursan năval s'aruncă în neagra Tătărimă,
Croind o parte largă prin deasa iei mulțime.
Sub mână-i buzduganul, ucealtă de peire,
Ca un balaur face în juru-i o rotire,*

5 *Un cerc de moarte, 'n care amar de cine-i prins!*

*Sermanu 'nchide ochii și soarele-i s'a stins.
In laturi, înainte, în urmă-i totul moare,
Sbor crierii din tidve sub ghioga zdrobitoare
Și 'n urmă, și 'mprejură-i, și 'n laturi sămănate*

10 *Zac sute de cadavre cu capete sfărmate,*

*Și astfel nempdăcutul Ursan mereu lucrează,
Și spre Apus prin sânge mereu înaintează.
Ca dânsul Dan bătrânul, erou întinerit,
Tot vine după paloș spre mândrul Resdrit.*

15 *Iel intră și sa 'ndeasă în gloata tremurândă,*

*Ca junghiul cel de moarte în inima plăpândă,
Și paloșu-i, ce luce ca fulger de urgie,
Tot cade 'n dreapta, 'n stânga și tae 'n carne vie...
Și astfel ambii oaspeți ai morții nempdăcate*

20 *Cosese la vieți în floare pe straturi săngerate*

*Ș'ajung iei față 'n față prin apriga furtună,
Și armele lor ude cruciș le împreună.
„Noroc fie, Ursane!“ — „Și fie tot noroc!“
Dar n'a sfârșit cuvântul Ursan și cade 'n loc*

25 *Străpuns de o săgeată ce-i intră 'n piept adânc,*

*Iel scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc,
Și greu se prăbușește c'un gemet de pe cal.
Tatarii, cu zăvozii, pe dânsul dau năval...*

Cuprinsul legendei *Grui-Sânger*: Un hoț năpraznic, Grui Sânger, locuiește în Codrul-fără-viață. Intr'o noapte, fără să știe, ucide pe tatăl său, care bătrân fără putere venise în Codru să-ș mai revadă odată fiul și să încerce a-l scoate din căile pierdute. Grui Sânger, la vederea cadavrului, incremenește de

spaimă; pădurea se aprinde de fulgere, și un glas din altă lume îl blăstemă grăindu-i, că numai atunci va avea osânda lui sfârșit, când buturuga de arbor ars, sub care zace părintele său ucis, va da flori și frunze, udată fiind de apa din vale cărată în gură de Sânger. Ucigașul se pune și o jumătate de veac coboară în genunchi din culme în vale, ia apă în gură și sue tot în genunchi ca s'o verse pe buturugă. Odată vede la mijloc de cale o păserică pe jumătate moartă, o cuprinde în palmă, o duce la gură și cu o picătură de apă o reinvie din amortire. Un glas din cer grăește: Sânger, iertat iești de păcate! Atunci i se pare, că părintele său și toate victimele sale îl eartă, și vede pe trunchiul fără vieță crescând flori și frunze; apoi cade și lin se stânge. Pe locul, unde a murit, un arbore mic resare, care poartă numele de: Sânger.

În legenda *Vlad Țepeș și stejarul*, cumplitul Domn Vlad Țepeș, care omora oamenii punându-i în țepi, în turbarea sa odată lovește cu pumnalul într'un bătrân stejar de ani trei sute, din care dorise să-și facă niște țepi: stejarul pălmuește pe Țepeș cu o frunză vestejită.

Un nou volum de poezii (apărut în 1880, cu 27 poezii, pe 150 p.) cu titlul *Legende nouă și Ostașii noștri*, conține următoarele mai însemnate:

Cântecul gintei latine, Hodja Murad Pașa, Garda Saraiului, Noaptea albă, Ghioga lui Briar, Becri Mustafa, Stroe Plopan; Balcanul și Carpatul, Peneș Curcanul, Sergentul, Frații Jderi, Căpitanul Romano, Hora dela Plevna, Hora dela Grivița, Odă ostașilor români, La Turnu-Măgurele.

Legendele nouă încep cu *Cântecul gintei latine*. În 1878 Societatea limbilor romanice din Franța, în urma unei concurs pentru cea mai bună odă la ginta latină, a dat premiul lui Alecsandri între cei 56 de concurenți pentru acest cântec, astăzi tradus în mai toate limbile Europei.

Cuprinsul legendei *Hodja Murad Pașa*: Hodja Murad, om crunt și vizir al Sultanului Ahmet, are trei fii: Ghiun (ziua), Ild (fulgerul) și Djennet (raiul), tustrei sunt fala bătrânețelor sale. Sfârșind odată un război, vizirul ședea alătura cu o groapă largă, și privea fără milă cum ostașii sei descăpăținau pe creștinii prinși în bătae, și cum cadavrele ierău aruncate în groapă. Deodată sosește un Spahi, călăreț turc, având un prunc în brațe. Vizirul întreabă pe Spaniu: Unde ai găsit acest odor, Hassane? Hassan răspunde: L-am găsit lângă al său tată creștin mort în luptă. Atunci vizirul încruntat strigă lui Hassan să-lucidă. Spahiul însă nu vrea nicidecum săucidă copii, și zice lui Hodja: Copil cine ucide, țș pierde neamul său! Hassan se duce lăsând acolo copilașul. Vizirul se întoarce către ceilalți soldați și le poruncește să

ucidă pe acest pui de ghiaur (de câne), și le promite tot ce are iel, numai să-i împlinească porunca. Soldații toți rămân neclintii, ca niște statue; un singur călău negru, cu pieptul gol, cu brațe groase, vine la bietul copilaș; însă și iel, călăul, când vede pe mititelul zimbând așa de blând, se uimește, scapă arma și fuge cu oțerire strigând: Mai bine să mor io! Acum vizirul, turbat de ură, se ridică îngrozitor și plin de dispreț strigă ostașilor săi: Sunteți nemernici și mișei! voi uitați că amar va fi de capul vostru, când aceasta feară va crește mare! După aceea se adresează la profetul și-i zice, să-i fie martor, că numai iel, Murad, mai respectă și apără legea sa zdrobind pe ghiaur în fașă. Și îndată se aruncă la copil și-l sugrumă. Ahea sfârșește aceasta grozăvie eată că pe câmp în depărtare aleargă trei cai înspăimântați, târând trei cadavre; caii sosesc și se opresc lângă groapa largă. Un răcnet se ridică în văzduh, și cruntul Murad cade mort în groapa blăstămată: cadavrele ierau Ghiun, Ild și Djennet.

Garda Saraiului: Sultanul Selim doarme liniștit și nici nu visează, că Ienicerii s'au conjurat să-l dea pradă morții. În tecerea nopții o cucuvea suspină d'asupra odăii lui Selim. Abdul-Aga, unul din conjurați, ie tocmai de pază în sarai, palatul Sultanilor. O lovitură se aude în poartă: sunt Ienicerii cari vin să restorne pe Sultan. Un glas cere lui Abdul, care încă făcea parte din conjurați, să deschidă poarta: iera glasul fratelui său; însă Abdul i răspunde, că deși urește de moarte pe Selim, care a ucis cu mâna sa pe bunul lor părinte, iel, Abdul, n'are să fie niciodată tradator, și ie gata să apere cu brațele sale pe acela, în paza căruia ie rânduit. Ienicerii sparg poarta, încep o luptă pe moarte și pătrund în palat. . . În ziua următoare saraiul iera pradat, Sultanul Selim strangulat, și o grămadă de ostași lângă poartă morți apărând pe Sultan; alătura morților zăceau uciși Abdul și fratele său îmbrățișați în ceasul morții. Dervișul dela Mecca, bătrân și gârbov, vine și înalță o rugăciune către Allah pentru bărbatul, care nu s'a făcut vânzător; apoi, plin de lacrimi îngenunează lângă Abdul. îi închide ochii și tremurând sărută palida frunte a mortului.

În *Noaptea albă*, Alecsandri face o frumoasă descriere a unei nopți de eamnă, și povestește o comică pățanie de-a vestitului din poveste Statu-palmă-barba-cot.

Ghiaoga lui Briar: Briar, voinicul bivolar, purta totdeauna cu sine o ghioagă grozav de mare și făcută de iel însuși dintrun gros stejar. Într'una din zile a scăpat de primejdie pe Domnița, fiica lui Dragoș; ea adică trecea călare prin câmpul, unde pășteau bivoliu lui Briar, și un bivol se luase furios pe urma calului, cercând să-l prindă în coarne și să-l spargă. Briar svârle ghioaga și bivolul se oprește în loc, Domnița mulțamește cu glas dulce voinicului și dispere. Lui Briar i se părea din minutul acela că mereu vede pe frumoasa Domnița, și nu-ș putea lua gândul dela dânsa. Și așa, cu mințile pierdute, într'o noapte se trezește încălecând pe-un bivol, pleacă și aleargă vulturește, urmat de o mulțime de lupi flămânzi, cari umpleau aerul de urlete îngrozitoare. Alergând fără n'cetare deodată dispar cu Briar cu tot în întunec. . .

Din noaptea aceea nimeni n'a mai văzut pe Briar; dar peste o ripă largă și adâncă se vede o punte de stejar întinsă dintr'un mal în celalalt: vânătorii spun, că puntea ieste ghioaga lui Briar.

Stroe Plopan ieste baladă scrisă în formă poporană. Subiectul său ieste următorul: Stroe căpitan de haiduci, a scăpat din mâinile alor trei Tataari pe o Româncă, ce iera să fie dusă în robie la Hanul Ghirai.

În partea a doua a volumului, Ostașii noștri, se găesc piesele făcute când cu războiul dela 1877—78 între Ruși și Români deoparte și Turci dealtă parte. În războiul acesta ostașii români au arătat, ca și în alte vremuri, că sunt isteți, viteji și pot purta greutatea războiului fără a cârti. În cea dintâi, *Balkanul și Carpatul*, poetul nostru cântă contrastul între sclăvie și ne-
atârnare.

(Va urma).

Zidirea bisericei greco-or. române din Doloave și calamitățile întâmplăte în decursul ei.

(Continuare).

12. Contra acestei sentințe, acușaii au insinuat apelata la tabla reg. ca for de a II instanță, eară aceasta a aprobat sentința tribunalului reg. ca for de I. instanță, ușurând numai pedeapsa de carcere a unui condamnat și mai rectificând unele momente neesențiale pentru noi.

13. Acușaii condamnați prin sentința înaltei table, a cărei publicare e hotărâtă pe 24 Ianuarie n. 1893, vor apela de sigur și la Curia ca for de a III. instanță și prin urmare procesul acesta încă nu se poate considera acum ca terminat decât abia mai târzior. Deși acest proces crim. nu s'a finit tocmai după cum accepta comuna noastră, căci precând se accepta, ca din 21 de indivizi, contra cărora esistau motive grave de suspitiu crimin, cel puțin 14 indivizi, cari au fost predați tribunalului în arest inquisitional, se fie condamnați, — pre atunci abia 8 sau pus sub acusă și 10 s'au condamnat la restituirea daunei biserice și chiar aceștia sunt cei mai scăpătați, ne având nici o avere, din carea se se poată acoperi necum întreaga daună, dar nici cel puțin un pătrariu; totuș biserica trebuie se fie mulțămită și cu acest rezultat, pentrucă: I. i-sa recunoscut dreptul de proprietate asupra sumei de 3814 fl., adăți la acușaii din banii furați și depuși la perceptoratul reg.; II. i-sa asigurat dreptul de execuțiune pe averea nemiscătoare — deși foarte neînsemnată a 3 condamnați, cari adecă mai au câteceva; III. a petiționat prin D-I avocat Petru Tisu pentru execuțiunea de asigurare pe nisce sume de bani (340+102=442 fl.), încurse din suma aversei nemiscătoare a unor condamnați, remase în deposit, asupra căreia nu s'a recunoscut bisericei prin sentință dreptul de proprietate; carea petitiune s'a încuviințat și execuțiunea de asigurare s'a ordinar.

Din aceste trei isvoare tot va succeda a acoperi o parte circa 5000 fl. din dauna bisericei de 10803 fl., IV. s'a delăturat și prepusul rușinos, că furii ar fi fost chiar din sinul comunei noastre, ba chiar dintre organele manipulante bis. ceea ce încă este un câștig nu mic. Biserica, repetăm, trebuie se se mulțamească si cu acest rezultat, dacă el nu se va altera în detavorul bisericei de către forul III. (Curia) în cas de apelațiune, ce însă încă nu e de crezut.

Varietăți.

Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea, a sosit acasă Sâmbătă sara, în 13 a lunii curente din Budapesta, unde a petrecut din 7—13 Martie cal. v. din incidentul ședințelor reprezentanței fundațiunii „Gojdu.”

Advocat nou. D-l Dr. Alesandru Birescu, fiul părintelui Nicolae Birescu din Logoj, a deschis cancelarie advocațională în Panciova. Felicitări!

Mulțămită publică. Subscriși în numele comitetului parochial vin și pe calea aceasta a aduce cea mai călduroasă mulțămită bravului nostru consătean, d-lui Grigorie Trăiloviciu, căpitan la institutul geografic din Viena, pentru frumoasa cruce de mână, ce a dăruit-o s. noastre biserici, din incidentul iubileului de 50 de ani al cununiei părinților sei, serbat cu mare pompă creștinească în 7 Februarie a. c.

Bunul Dzeu sê-l susțină încă mulți ani spre bucuria întregii noastre comune, ca pe unul, carele poate fi pildă multora în ceea ce privesce iubirea de neam și comuna sa natală. — *Iablașița*, din ședința comitetului parochial ținută în 7 Martie 1893. — *George Tatucu*, președinte. — *Petru Stroiescu*, notariu.

Mulțămită publică. În numele comunei noastre gr. or. rom. din Pogănești, vin prin aceasta a aduce mulțămită marinimoșilor credincioși din această comună, cari din iubire cătră s. noastră biserică, în ziua de 21 Februarie a. c. au infrumșetă casa lui Dzeu, și anume: economul și pădurariul dominal Martin Babeș a dăruit un prapore foarte frumos lucrat, membrul de comitet George Olariu, icoana M. Martir George, ear Samfir Bosescu, icoana Prea curatei fecioare Maria și o cruce aurită, — pentru cari daruri prevedința divină sê le răsplătească înzecit din darurile sale cele bogate, numiților donatorii. — *A. Tulia*, învățătoriu.

Octoice mici legate și tipărite cu literele străbune și Sonorul se află de vânzare în Librăria diecesană Octoicul: 75 cr., Sonorul 12 cr.

Licitațiune minuendă.

Pe baza învuiințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 10 Iunie 1892 Nr. 1630 B. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericei și edificarea turnului bisericei din comuna Peștere, protopresbiteratul Caransebeșului, care sê va ținea în 11/23 Aprilie a. c., în școala confesională din Peștere.

Prețul de eschiamare este 3515 fl., 80 cr. v. a., din care se va subtrage spesele avute cu facerea și arde-

rea cărămidei, a tobelor întrebuințate și lemnele de gorun pentru scaunul turnului.

Reflectanții vor avea a depune înainte de începerea licitațiunii vadiul de 10% în bani sau hârții de valoare.

Planul, specificațiunile de spese și măsuri, se pot vedea la președintele comitetului parochial.

Peștere, din ședința comitetului parochial ținută în 14/26 Martie 1893. 1—3 [24]

Nicolae Biraescu,
președ. com. par.

George Mircu,
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs.

Cu provocare la literile Ven. Consistoriu diecesan ddto 28 Decemvrie 1892, Nr. 3679 Șc. se escrie prin aceasta concurs, cu termen de treizeci de zile socotit dela prima publicare, pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din comuna **Remetea-Pogăniți**.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani 300 fl., v. a.
2. Pentru scripturistică și conferințe 10 fl.
3. Lemne de foc pentru învățătoriu 20 m. (doauzeci de metri) de volum (5 stârjeni).
4. Cortel liber cu grădină.
5. Doauă jugere de livadă (pământ de frunte).
6. Folosirea grădinei de pomărit (1/2 juger).
7. Folosirea unei parcele de izlaz de lângă moară (1/2 juger).

8. Dela înmormântări 40 cr.,

Recurenții vor avea a-și instrua petițiunile lor cu toate documentele prescise și adresate comitetului parochial și apoi ale subșterne Prea On oficiu protopresbiteral gr. or. rom. din Logoj.

Candidații, cari dovedesc dexteritate în musica vocală și instrumentală pentru conducerea unui cor vocal, vor fi preferiți.

Din ședința comitetului par. ținută la 13 Decemvrie 1892.

[20] 3—3.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral concerninte.

Pianoforte, bine conservat, frumos și ușor de zis, se vinde ieftin. Informațiuni la D. Dr. Ziprisz.

[23] 2—3